

XXIV EUROPEJSKA WYPRAWA MOSTOWA

SŁOWACJA – CZECHY 2018, cz. 4

TÁBOR, STÁDLEC, PODOLSKO, PISEK, CZESKIE BUDZIEJOWICE, CZESKI KRUMLOV, PILZNO

tekst i zdjęcia: **prof. dr hab. inż. KAZIMIERZ FLAGA dr h.c.m.**,
inż. JÓZEF FLAGA, mgr inż. RYSZARD TARNOWSKI

Najstarszy w Czechach i drugi po północnej stronie Alp kamienny most łukowy z XIII w. w Pisku, jedno z najpiękniejszych miast w południowych Czechach – Czeski Krumlov, czy też znane ze znakomitego piwa Pilsner Urquell – Pilzno – to tylko niektóre atrakcje XXIV Wyprawy Mostowej w dalszym ciągu jej przebiegu.

9 lipca 2018 r. – 10. dzień wyprawy

Dzień rozpoczęliśmy od zwiedzania liczącego 40 tys. mieszkańców miasta **Tábor**¹ w Czechach. Pierwszym obiektem był położony na obrzeżu miasta **most podwieszony przez staw Jordán** (obiekt nr 28). Ten jednopylonowy most został oddany do użytku w 1991 r. jako jeden z trzech pierwszych mostów podwieszonych w ówczesnej Czechosłowacji. Jego długość wynosi 220 m, rozpiętości przęsła podwieszonych 99,0 i 117,45 m, szerokość jezdni 22,9 m, wysokość pylonu od lustra wody 65,0 m, wzniesienie pomostu nad lustrem wody 10,5 m, układ want jest harfowy. Most zbudowano z betonu, przekrój jest skrzynkowy z rozbudowanymi wspornikami. Centralny filar mostu, przenoszący obciążenie z pylonu, usytuowany jest na półwyspie stawu, łożyska mostu są elastomerowe.

Następnie udaliśmy się do centrum Táboru, aby zwiedzić jego historyczne zabytki. W drugiej połowie XIII w. powstał tu zamek Hradiště, który od XVI stulecia nosił nazwę Kotnov. W jego pobliżu założono osadę. Centrum miasta znajduje się na wzniesieniu, który otaczają wody kanału i stawu Jordán. Miejsce to w 1420 r. wybrała na swoją siedzibę zbuntowana biedota z południa Czech i religijni wygnańcy z Pragi. Nazwa miasta – Tábor – nawiązuje do biblijnej świętej góry. Jej mieszkańcy,

¹ Pogrubioną ccionką zaznaczono miejscowości i miejsca, których zwiedzeniu poświęcono najwięcej czasu i uwagi.

zwani taborytami stanowili w XV w. radykalny odłam husytów, wyznający całkowitą równość między ludźmi. Kierowali się w życiu dewizą: „Nic nie jest moje, nic nie jest twoje, wszystko jest wspólne”. Co ciekawe, kobietom przyznano te same prawa, co mężczyznom. Wkrótce też musieli stawić czoła swoim przeciwnikom. Utworzyli własne wojsko i pod wodzą Jana Žižki wypowiedzieli wojnę Kościołowi katolickiemu. Był to burzliwy czas w historii Czech. Miasto zostało zdobyte w 1452 r. przez króla husyckiego Jerzego z Podiebradu.

Główną atrakcją **ryнку** (Žižkovo náměstí) **jest późnogotycki (1440) ratusz z trzema wieżami** i sklepioną salą bankietową. Obecnie mieści się tam Muzeum Husytyzmu (Husitské muzeum). Ciekawostką jest znajdujący się pod ratuszem labirynt podziemnych korytarzy, które służyły niegdyś jako skład beczek z piwem, miejskie więzienie oraz schronienie przed ogniem i najeźdźcami. Na rynku znajduje się również **kościół Przemienienia Pańskiego na Górze Tábor**. Został zbudowany w stylu późnogotyckim, jednak dalsze modernizacje nadały mu cechy renesansowe i barokowe. Z wysokiej na 84 m wieży można podziwiać panoramę miasta.

Pięknie odrestaurowane **kamieniczki na rynku** – w większości renesansowe – i platanina **wąskich uliczek Starego Miasta** nadają Táborowi niepowtarzalny klimat. W centralnym punkcie rynku znajduje się **pomnik** najważniejszej postaci

w historii Táboru, narodowego bohatera Czech – **Jana Žižki z Trocnowa**. Uznawany on jest za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii. Nie przegrał żadnej bitwy. Stosował nowatorskie rozwiązania, znacznie wyprzedzając swoje czasy. Wynalezione przez niego opancerzone wozy, uzbrojone w niewielkie działa i rusznice, bywają uznawane za pierwotny wzór czołgów, wyprzedzający je o ok. 500 lat. Warto w tym miejscu dodać, że rycerz ów walczył w bitwie pod Grunwaldem u boku Władysława Jagiełły. Na rynku znajduje się również **renesansowa fontanna** z lat 1567–1568, stanowiąca symbol przyznania Táborowi praw miejskich.

Przy wyjeździe z Táboru obejrzelśmy jeszcze interesujący **żelbetowy most przez rzekę Lužnice** (obiekt nr 29). Obiekt ma ciekawą konstrukcję, jest to żelbetowy, jednoprzęsłowy most łukowy z jazdą górą, z wahaczowymi słupami ścianowymi, natomiast ciekawe jest **ramowe przedłużenie mostu** (obiekt nr 30).

Stąd udaliśmy się w kierunku miejscowości Pisek nad Otawą, dopływem Wełtawy. Po drodze zwiedziliśmy okazałych rozmiarów kolejowo-drogowy **żelbetowy most Duha** przez Lužnice w miejscowości Bechyně (obiekt nr 31). Most został zbudowany w latach 1926–1928 według projektu Eduarda Victora, wznosi się 60 m nad lustrem wody, ma długość 190,5 m i szerokość 8,9 m, główne przęsło stanowią dwa łuki żelbetowe spięte łącznikami o rozpiętości 90 m, strzałce łuku 38 m

Most podwieszony przez staw Jordán w Táborze (obiekt nr 28) i pomnik Jana Žižki

Pólmetek wyprawy w Stádlcu

Rynek z ratuszem w Czeskich Budziejowicach

Rynek w Táborze

Żelbetowy, łukowy most drogowy z jazdą górą przez Wełtawę (obiekt nr 33)

Zdobienie fasady ratusza w Czeskich Budziejowicach

Żelbetowy most łukowy z jazdą górą (obiekt nr 29)

Izbicka obiektu nr 34 w Pisku

Stalowy most łukowy z jazdą dołem przez Małšę (obiekt nr 36)

Pomost mostu ramowego w przedłużeniu obiektu nr 29 (obiekt nr 30)

Zabytkowa zabudowa Alšove namešti w Pisku

Drewniana kładka dla pieszych przez Małšę (obiekt nr 37)

Drewniany pomost obiektu nr 32 w Stádlcu

Katedra św. Mikołaja w Czeskich Budziejowicach

Stalowa kładka dla pieszych przez Wełtawę (obiekt nr 38)

oraz odległości osiowej 6,0 m w kluczu i 8,25 m w wezłowie. Prześła skrajne są belkowe, o rozpiętościach 4 x 13,5 m i 3 x 15,5 m.

Dalej po drodze zwiedziliśmy dwa mosty historyczne. Pierwszy z nich to **dawny most Podolski** (Podolský most) przez Wełtawę (obiekt nr 32), wybudowany w latach 1847–1848 jako wiszący most łańcuchowy według projektu inż. Bedřicha Schnircha, z pylonami żelbetowymi i drewnianym pomostem na dwóch zawieszonych do łańcuchowych cięgien dźwigarach stalowych. Most ten służył do roku 1960, po czym, z uwagi na fakt, że nie spełniał wymogów ruchowych, przeniesiono go w latach 1971–1975 – jako most zabytkowy – do miejscowości **Stádlec** nad rzeką Lužnice. Most ten prezentuje się doskonale jako zabytek sztuki materialnej, ma 147 m długości (z tego przeszło środkowe liczy 86 m rozpiętości), szerokość mostu 6,8 m, szerokość jezdnia 3,82 m.

Kierownictwo wyprawy zdecydowało, aby przy tym moście zorganizować półmetek wyprawy zwany połowinkami. Odbyło się to spotkanie nad Lužnicą, w przepięknej scenerii starego, wystłużonego łańcuchowego mostu wiszącego oraz pełnej zieleni przyrody wokół rzeki. Były interesujące przemówienia i wspomnienia z dotąd przebytej trasy przez Słowację i Czechy.

Po połowinkach pojechaliśmy na właściwy **nowy most Podolski** (obiekt nr 33) w miejscowości Temešvar, zbudowany w 1960 r. w okolicy tamy Orlik, spiętrzającej wody Wełtawy. Most ten, żelbetowy, łukowy, z jazdą górą, ma dziewięć przęseł łukowych, długość 510 m, rozpiętość największego łuku 150 m i strzałka 41,8 m, ma 8,5 m szerokości, a jezdnia znajduje się 60–65 m nad lustrem wody w zaporze Orlik. Robi imponujące wrażenie. Został zbudowany w latach 1939–1943 według projektu V. Janaka, J. Brebora i L. Pacholika i nagrodzony złotym medalem na wystawie architektonicznej w Paryżu. Grubość ścianki głównego łuku sklepionego wynosi 2,0 m, oparte są na nim dwa nadłuczca. Prześła skrajne mostu stanowią sklepione, łukowe przeszła na wysokich filarach o rozpiętości 9,8 m, szerokości 7,5 m i grubości 0,75 m.

Stąd udaliśmy się do 30-tysięcznego **Piska**, położonego na brzegu Otawy. W pierwszej połowie XIII w. na drugim brzegu rzeki zaczęto budować miasto, zamek oraz mury obronne. Za panowa-

nia Karola IV otwarto tutaj magazyn soli oraz największy w Czechach skład zboża. Pisek rozwijał się dynamicznie i był dużym centrum handlowym w okolicy. W Pisku kilkakrotnie wybuchała gorączka złota nad brzegami Otawy, a tradycje te kulturowane są po dzień dzisiejszy. Co roku w sierpniu nad brzegiem Otawy odbywają się zawody w płukaniu tego cennego kruszcu.

Wielką atrakcją miasta jest **kamienny most łukowy** (obiekt nr 34), łączący brzegi Otawy. Został zbudowany w trzeciej ćwierci XIII w. Jest to najstarszy most kamienny w Czechach i drugi w Europie na północ od Alp. Ma 111 m długości i 6,25 m szerokości, balustrady kamienne, liczy siedem przęseł łukowych, z których jedno skrajne ma większą szerokość, co umożliwiła poruszanie się tratw. Most ma bardzo rozbudowane drewniane izbice dla umożliwienia spływu kry. Niegdyś stanowił część systemu obronnego miasta. Ozdabiają go barokowe figury, podobne do tych na moście Karola w Pradze. 15 lipca 2002 r. potężna powódź zalała miasto i okolice, a sam most został zalany po figury na nim.

Cztery figury przedstawiają św. Jana Nepomucena, Jezusa Ukrzyżowanego, św. Annę oraz Chrystusa z Janem i Matką Bożą. Na zachodnim brzegu rzeki koło mostu stoją rzeźby z piasku (m.in. prezydent Tomáš Masaryk na koniu) biorące udział w tradycyjnym konkursie rzeźbiarskim.

W **rynku** (Velké náměstí) stoi dwupiętrowy barokowy **ratusz z dwiema wieżami** (1740–1767), **kolumna Matki Bożej** z 12 apostołami, **kościół klasztorny** Podwyższenia Krzyża Świętego, Prácheňské muzeum (prezentuje przeszłość regionu – dawnego kraju pracheńskiego) oraz wiele ciekawych kamieniczek. Renesansową sgraffitową elewacją i wieżą, na której wiszą dzwony z 1575 i 1673 r., wyróżnia się **dawny kościół Dominikanów** (sąsiadujący z kościołem klasztornym).

Zwiedziliśmy w Pisku także **Alšovo náměstí**, z barokową **kolumną morową** z 1715 r., upamiętniającą epidemię dżumy, która nawiedziła miasto dwa lata wcześniej, oraz piękną sgraffitową dekorację znajdującej się tu **bogato ozdobionej kamienicy**, a także przeszliśmy koło jednej z pierwszych w Czechach (1888) elektrowni (Městká elektrarna), znowu działającej od 1994 r. Ulicą Hálkovą doszliśmy do **Putimskiej brány** (bramy Putimskiej), jedynej zachowanej baszty

średniowiecznej, z kilkoma spokojnymi uliczkami dookoła. Idąc dalej wzdłuż rzeki Otawy z jednej strony, i zamku w Pisku z drugiej, dotarliśmy z powrotem do kamiennego mostu gotyckiego.

Późnym popołudniem udaliśmy się do **Czeskich Budziejowic** (České Budějovice). Obecnie jest to największe miasto w południowych Czechach (96 tys. mieszkańców), stanowiące ważny węzeł komunikacyjny, leżące nad Wełtawą. Przemysław Ottokar II postanowił wybudować tutaj miasto królewskie (1265). Miejscowość szybko się rozrastała i pod koniec XIV w. osiągnęła duże znaczenie strategiczne i gospodarcze. W XVI w. powstała tu mennica, a w 1751 r. Czeskie Budziejowice stały się miastem wojewódzkim. W XIX w. w całej Europie rozpoczęła się wielka rewolucja przemysłowa. W 1832 r. na trasę Czeskie Budziejowice – Linz wyjechała kolej konna, pierwsza na naszym kontynencie. Natomiast w 1847 r. powstała fabryka ołówków Koh-i-Noor, która dotąd ma tu siedzibę i produkuje także kredki. W 1894 r. powstał słynny browar Budějovický Budvar.

Zwiedzając miasto, przeszliśmy przez groblę na rzece Malše (dopływ Wełtawy) koło **Palackého náměstí**, przy którym wznosi się surowy budynek średniowiecznego **arsenału** oraz **kościół i klasztor Dominikanów**, założony przez Przemysła Ottokara II w 1265 r. **Dzwonnica klasztorna** zwana Białą Wieżą pochodzi z 1498 r. Idąc dalej ul. Hroznová, koło **Masných kramův** doszliśmy do **katedry św. Mikołaja** (z lat 60. XIII w.), odtworzonej po pożarze w 1649 r. w stylu barokowym, oraz do wysokiej na 72 m **Czarnej Wieży** z lat 1549–1577, służącej niegdyś jako dzwonnica kościelna i miejska przeciwpożarowa wieża strażnicza.

Stąd udaliśmy się na **rynek** (namešti Přemysla Otakara II), jednego z największych placów w Europie (kwadrat o boku 133 m). Otaczają go **gotyckie, renesansowe i barokowe domy**, stanowiące świadectwo potęgi zamieszkujących je mieszczan niemieckich. Największe wrażenie robią arkady, oktagonalna barokowa **fontanna Samsona**, wybudowana w latach 20. XVIII w. na miejscu dawnego przegierza, oraz piętrowy **renesansowy ratusz** z 1555 r., wzniesiony na miejscu gotyckiego z 1387 r.

Pozostał nam jeszcze dość bogaty program mostowy. Najpierw obejrzelśmy dwa **stalowe, łukowe obiekty**

Wstęgowa kładka dla pieszych przez Wełtawę (obiekt nr 39)

Podpora obiektu nr 39

Stalowy most wspornikowy przez Wełtawę (obiekt nr 40)

Trzy piętrowy kamienny most arkadowy w Czeskim Krumlowie (obiekt nr 42)

Widok na wieżę zamkową w Czeskim Krumlowie

Widok z górnego zamku na krumlowskie Stare Miasto

Zbliżenie obiektu nr 43

Zamek w Czeskim Krumlowie

Widok z galerii na drewniany pierwszy most przez Wełtawę w Czeskim Krumlowie (obiekt nr 43)

Uliczki Starego Miasta w Czeskim Krumlowie

Drugi drewniany most przez Wełtawę w Czeskim Krumlowie (obiekt nr 44)

Dwa krótkie tunele na drodze do Pilzna

Widok browaru Prazdroj w Pilźnie

Widok hali produkcyjnej browaru Prazdroj

Rynek w Pilźnie

mostowe przez rzekę Małše (obiekty nr 35 i 36). Pierwszy (obiekt nr 35) – jednoprzęsłowy **most Niebieski**, z wiotkim pasem górnym, sztywnym pomostem i przegubowymi wieszakami – stanowi łuk Langer. Drugi (obiekt nr 36) zwany **mostem Złotym** jest także jednoprzęsłowy, ma sztywny łuk ze sztywnym pomostem i sztywnymi wieszakami.

Idąc w kierunku mostów przez Wełtawę, sfotografowaliśmy **łukową, kratownicową drewnianą kładkę dla pieszych** (obiekt nr 37) przez Małše (koło baszty zamkowej Żelazna panna (Żelazna dziewczyna) z XV w. Dalej obejrzelśmy nowoczesną **jednoprzęsłową, belkową, stalową kładkę dla pieszych** przez Wełtawę (obiekt nr 38), liczącą w przekroju cztery dźwigary główne w kształcie blach załamanych w profilu podłużnym. Następnym obiektem była interesująca **kładka wstęgowa z betonu sprężonego** przez Wełtawę, łącząca obiekty sportowe między Wełtawą a Małše z terenami rekreacyjnymi na lewym brzegu Wełtawy (obiekt nr 39).

Wreszcie doszliśmy do ciekawego **hybrydowego mostu wspornikowego** przez Wełtawę (obiekt nr 40). Most ten ma dwa przęsła zawieszane do perforowanej kratownicy trójkątnej z blach, wznoszącej się w kierunku filara środkowego mostu. Słupy tej kratownicy są nad tym filarem wzmocnione, przenosząc dużą reakcję pionową od załamanej tu ciągną kablo-betonowego, umieszczonego w rurowym pasie górnym tej kratownicy. Most ma też ciekawe poprzecznicę, obniżone chodniki dla pieszych i oryginalne balustrady stalowe. Długo rozszyfrowywaliśmy pracę statyczno-wytrzymałościową tego mostu.

Późnym wieczorem dotarliśmy wreszcie do naszego hotelu, fotografując jeszcze jeden **mostek żelbetowy, płytowo-belkowy** (obiekt nr 41) przez Mlýnską stokę, opływającą śródmieście Czeskich Budziejowic.

10 lipca 2018 r. – 11. dzień wyprawy

Rozpoczęliśmy go w **Czeskim Krumlowie** (Český Krumlov), miasteczku w kraju południowoczeskim, leżącym nad

brzegami wijącej się w tym miejscu Wełtawy, zbudowanym wokół XIII-wiecznego zamku. Jest to jedno z najpiękniejszych miast w południowych Czechach.

Budowę **zamku** na skalnym brzegu rzeki rozpoczęli członkowie możnego rodu Vitkovic. Od 1302 r. zamek był własnością i główną siedzibą rodu Rožmberków. Za czasów Piotra Rožmberka został wybudowany, tzw. górny zamek, później często rozbudowywany i przebudowywany. Jest to jeden z największych kompleksów pałacowo-zamkowych w Europie. Całość składa się z 40 budynków, skupionych wokół pięciu dziedzińców, oraz 7 ha ogrodów.

Pod zamkiem wyrosła osada nazywana Latrán, której mieszkańcy pracowali w zamku lub dla zamku. Równocześnie na prawym brzegu Wełtawy zaczęło powstawać nowe miasto. W odróżnieniu od żywołowej rozbudowy Latránu budowano je według planu architektonicznego wzorowanego na Czeskich Budziejowicach. Jego centrum stanowił czworokątny plac z ulicami wychodzącymi z jego rogów. Jednak meandry Wełtawy zmuszały do odstępstw od założeń i oprócz ulic wychodzących z placu powstały ulice okólne.

Panowanie Rožmberków przyniosło długi okres rozwoju gospodarczego i kulturalnego. Wprowadzenie nowych dziedzin gospodarki, takich jak kopalnictwo rud, hodowla owiec i ryb oraz piwowarstwo, przynosiły wysokie dochody i zapewniały środki na przebudowę zamku w wygodną siedzibę w stylu renesansowym. Również dawne miejskie gotyckie domy ze stromymi dachami dostały renesansowe zwieńczenia i malowane fasady, zmiany nie ominęły też wnętrz. Ród władał zamkiem i miastem do 1602 r., kiedy to Piotr Vok zmuszony był sprzedać posiadłość cesarzowi Rudolfowi II.

Od 1622 r. do początku XVIII w. włościami krumlowskimi zarządzał ród Eggenberków, a później, w latach 1719–1945, zamek należał do rodziny Schwarzenbergów. W 1806 r. miasto stało się częścią Cesarstwa Austriackiego. Po I wojnie światowej znalazło się w granicach Czechosłowacji.

W 1938 r. Krumlov wraz z innymi miastami Kraju Sudeckiego został zbrojnie zajęty przez wojska III Rzeszy. Po wojnie niemiecka populacja została wysiedlona, a Krumlov ponownie znalazł się w granicach Czechosłowacji. W 1992 r. zabytkowe centrum miasta zostało wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Zamek, usytuowany na skale wznoszącej się stromo nad Wełtawą, jest drugim co do zajmowanej powierzchni zamkiem w Czechach, po praskich Hradczanach. Najstarsza część, tzw. **Hradek, z potężną, okrągłą wieżą**, pochodzi z połowy XIII w. Na skalnej ostrodze znajduje się potężny **Horni hrad** (górny zamek), do którego w czasach budowy wchodziło się przez gotycką wieżę Maslenice i drewniany most. Po zbudowaniu nowego wjazdu wieżę przebudowano w stylu renesansowym. W okresie baroku powstały nowe budowle – Mincowna (mennica) i Nové purkrabství (nowa kasztelania). Później kontynuowano rozbudowę zamku w kierunku zachodnim. W 1681 r. na miejscu wcześniejszych fortyfikacji zbudowano **rokokowy teatr zamkowy**. Teatr ten pozostał niezmienny od 1766 r. i jest dzisiaj unikatową pamiątką techniczną i kulturalną – zachowały się z tamtej epoki kulisy, kurtyna kostiumy i oświetlenie.

Zamek zwiedza się w towarzystwie przewodnika. Obejrzelśmy ołtarz (św. Jerzy, Madonna, św. Antoni Padewski, św. Kaliks i jego relikwie) w kaplicy z błękitno-różowego marmuru, sień (z obrazami, meblami, skórą niedźwiedzi), sypialnie i sale audiencyjne (z portretami i arrasami), antykamerę (z sufitem kasetonowym, freskami, szachami), pokoje (z meblami i obrazami), korytarz z pokojem alchemika, sale z herbami szlacheckimi. Piętro wyżej sale (m.in. z pozłacaną karetą), jadalnię (z mozaikową posadzką), salę balową bogato zdobioną scenami z komedii dell'arte (stoliki do gier, ściany wyłożone sukrem), sypialnię księżnej Eleonory (z kaplicą i pokojem kosmetycznym), sypialnię fraucymeru, salę balową (wyposażoną w krążganek dla orkiestry).

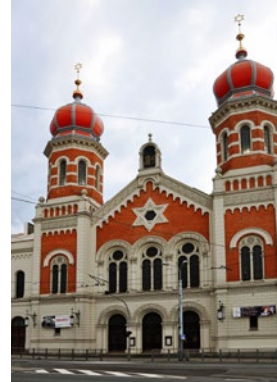
Teatr Josefa Kajetána Tyla

Kościół św. Bartłomieja

Zabytkowa kamienica

Wielka synagoga w Pilźnie

Z zamku rozpościera się wspaniały widok na ogrody zamkowe i Stare Miasto, które zwiedziliśmy podczas krótkiego spaceru. Nad **Starym Miastem** góruje **kościół św. Wita** – symbol wpływów kościelnych w mieście, o wydłużonych oknach ostrołukowych. Ta trójnawowa świątynia (20 m wysokości i szerokości oraz 44 m długości) z dwiema kaplicami została wybudowana w 1340 r. na miejscu dawnego kościoła. Tuż pod zamkiem, jeszcze na Latráně, wznosi się **kościół św. Jozta** z XIV w., przebudowany w 1596 r. w stylu renesansowym. Dalej, we wschodniej części Latránu, znajduje się późnogotycki (XIV w.) klasztor Minorytów z dobrze zachowanym kościołem Bożego Ciała oraz krumlowski browar.

Widać też stąd doskonale trzypiętrowy **kamienny most arkadowy** – Plášt'ový (Płaszczowy) most, łączący zamek z teatrem (obiekt nr 42). Schodząc z zamku, obejrzeliśmy **dwa drewniane mosty przez zakola Wełtawy** (obiekty nr 43 i 44).

Weszliśmy w ciąg wąskich uliczek ze średniowieczną i renesansową zabudową, skrywającą wiele urokliwych zakątków i przytulnych kawiarenek. Na **ryнку Starego Miasta** (namešti Svornosti) z XVI-wiecznym białym **ratuszem**, który otaczają piękne, stare domy, obejrzeliśmy **fontannę i kolumnę morową**.

W drodze do Pilzna wysłuchaliśmy wykładu jednej z uczestniczek wyprawy na temat holistycznego podejścia do zdrowia człowieka.

Pilzno (Plzeň) w zachodnich Czechach położone jest w kotlinie, gdzie zbiega się wiele potoków, tworząc rzekę Berounkę. Znane jest przede wszystkim z piwa Pilsner Urquell i zakładów Škoda Transportation. Powierzchnia miasta wynosi 137,66 km², zamieszkuje je 164 tys. osób. Początek miasta wyznacza rok 1295, kiedy to Waclaw II założył osadę, która dzięki dogodnemu położeniu szybko rozwinęła się w ośrodek handlowy. W latach 1599 i 1600 miasto pełniło funkcję stolicy Czech; mieszkał tutaj cesarz Rudolf II Habsburg. Rozwój zahamowała wojna trzydziestoletnia oraz zarazy. W XIX w. nastąpił gwałtowny roz-

wój Pilzna – stało się silnym ośrodkiem przemysłu żelaznego, a główną postacią tego okresu był Emil Škoda, właściciel huty żelaza. Po 1890 r. huta została przekształcona w zakład zbrojeniowy, a później samochodowy.

Już Waclaw II nadał 260 mieszczanom przywilej warzenia piwa. Na początku XVII w. w mieście działało 26 browarów. Jakość produkcji piwa tzw. górnej fermentacji nie zawsze była wysoka, więc w XIX w. rada miejska przymusiła browarników do połączenia się i w 1842 r. założono browar Pilsner Urguell – piwa niestosowanej dotąd tzw. dolnej fermentacji, wizytówkę Pilzna, które wówczas należało do Cesarstwa Austrii.

W okresie II wojny światowej Pilzno stało się częścią Protektoratu Czech i Moraw. Granica z III Rzeszą biegła za rogatkami miasta, które było siedzibą władz administracyjnych. W 1945 r. Pilzno wyzwoliły wojska amerykańskie, co komunistyczne państwo czechosłowackie starało się ukryć przez cały czas swojego istnienia. Ciekawostką jest, że w herbie Pilzna znajduje się wielbłąd. Zwierzę to było podarkiem, jaki przywieźli z sobą najemnicy czeszy walczący w bitwie pod Grunwaldem. Był to jeden z wielbłądów, które Władysław Jagiełło otrzymał od swoich sojuszników.

Zwiedzanie Pilzna rozpoczęliśmy od wizyty w **browarze Prazdroj**. Pierwszą warkę pilsnera uwarzył Bawarczyk Josef Groll w 1842 r. Ponad miesiąc później oficjalnie rozlał piwo do kufli. Ponieważ Groll otrzymał je innowacyjną metodą dolnej fermentacji, zapoczątkował rewolucję w świecie czeskich piwowarów i w okamgnieniu zdobył naśladowców. Po zakończeniu kontraktu trzy lata później wrócił do Niemiec, a produkcją pilsnera zajęli się sami Czesi, którzy z czasem dochowali się własnej kadry mistrzów piwowarów. Zwiedzanie browaru rozpoczęliśmy w sali z wideo-prezentacją. Potem zakładowym autobusem przewieziono nas do **hal produkcyjnych, zabytkowych i współczesnych**, tj. składów produktów (jęczmień, chmiel),

warzelni, słodowni, rozlewni itp., w pełni zautomatyzowanych, kontrolowanych komputerowo.

Wizytę zakończyliśmy w piwnicy, gdzie w gigantycznych beczkach leżakuje piwo, nabierając smaku, charakteru, złocistego koloru i aromatu, co mogliśmy stwierdzić podczas degustacji. Łączna długość piwnic mierzy 9 km!

Na zwiedzanie Pilzna nie pozostało nam wiele czasu. Olbrzymia większość pilzneńskich budynków pochodzi z okresu ubiegłowiecznego rozkwitu przemysłowego miasta. W Starym Mieście, szczególnie na północ i zachód od rynku, powstał wtedy szereg wspaniałych budowli secesyjnych, zdobionych pięknymi mozaikami i rzeźbieniami, których urodę coraz trudniej zauważyć pod skorupą sadzy, gdyż Pilzno – jako ośrodek przemysłowy – pokryte jest niestety mieszkanką dymu i pary.

Szczególną uwagę poświęciliśmy zabudowie **ryнку** (námešti Republiky). Nad miastem góruje wysoka na 103 m wieża wybudowanego na samym rynku **kościół św. Bartłomieja** (koniec XIII w. – 1480 r.). Wewnątrz kościoła na głównym ołtarzu znajduje się gotycka **figura Madonny Pilzneńskiej**, która doczekała się swojej siostry bliźniaczki, stojącej przed kościołem na **barokowej kolumnie morowej**. Na rynku wznosi się renesansowy budynek **ratusza** (1556–1558), dzieło Włocha Giovanniego de Statia, oraz **Dom Cesarski** z 1606 r., w którym niejednokrotnie bywał cesarz Rudolf II.

Spacerując uliczkami wokół rynku, koło **klasztoru Franciszkanów** (XIII–XVIII w.) z **kościółem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** z charakterystyczną barokową wieżą, doszliśmy do parku z okazałym budynkiem **Wielkiej synagogi**, największej w kraju ocalałej bożnicy, służącej obecnie jako sala koncertowa i wystawowa. Po przekątnej parku znajduje się wspaniały **Teatr Josefa Kajetána Tyla**, nazwany imieniem czeskiego dramaturga, autora czeskiego hymnu, który zmarł w Pilźnie w 1856 r. Dzień zakończyliśmy obiadokolacją i noclegiem w hotelu Ibis.

ADD ASFALT Sp. z o.o.

✉ Siedziba: ul. Mrozowa 5
31-752 Kraków

☎ 12 684 22 31

☎ 12 684 22 31

@ addasfalt@onet.pl

✉ Zakład produkcyjny: na terenie Kopalni Diabazu Niedźwiedzia Góra
32-067 Tenczynek

☎ 600 096 041

Producent mieszanek mineralno-asfaltowych. Produujemy:

- betony asfaltowe, w tym AC WMS,
- SMA,
- asfalt lany na obiekty mostowe,
- beton asfaltowy barwiony.

Świadczymy również usługi w zakresie robót drogowych.

Przedsiębiorstwo Kopalnie Porfiru i Diabazu Sp. z o.o.

✉ ul. Tadeusza Kościuszki 10
32-065 Krzeszowice

☎ 12 282 13 80

☎ 12 282 26 00

@ handel@kruszywa.com

KOPALNIE PORFIRU I DIABAZU Sp. z o.o.

W kopalniach wchodzących w skład przedsiębiorstwa wydobywa się i przerabia skały pochodzenia wulkanicznego o bardzo wysokich wskaźnikach wytrzymałościowych i mrozoodpornościowych, odporne na działanie czynników atmosferycznych oraz czyste ekologicznie.

Produkcja przedsiębiorstwa to szeroka gama kruszyw znajdujących zastosowanie w drogownictwie, kolejnictwie, budownictwie oraz w tworzeniu małej architektury. W naszej ofercie znajdują się kruszywa spełniające wymagania norm europejskich, m.in. grysy, tłucznie, kłifce, niesorty, kamień łamany.

www.kruszywa.com

Geobrugg Partner in Poland

✉ ul. Żabiniec 101H/13
31-215 Kraków

☎ 12 378 40 10

☎ 12 378 40 20

@ biuro@geobrugg.com

Od ponad 60 lat Geobrugg zapewnia skuteczną ochronę przed zagrożeniami naturalnymi:

- niestabilnymi skarpami,
- obrywami skalnymi,
- lawinami śnieżnymi,
- sypkami gruzowymi.

Produkty firmy wykorzystywane są również do podnoszenia zyskowności oraz poziomu bezpieczeństwa w górnictwie odkrywkowym i podziemnym.

www.geobrugg.pl

SITK RP Oddział w Krakowie

✉ ul. Siostrzana 11
30-804 Kraków

☎ 12 658 93 72/74

☎ 12 659 00 76

@ krakow@sitk.org.pl

- Wykonuje: opinie i ekspertyzy techniczne z zakresu drogownictwa, transportu zbiorowego, inżynierii ruchu • opracowania naukowo-badawcze z zakresu transportu i inżynierii ruchu drogowego • koncepcje, projekty z zakresu drogownictwa i kolejnictwa • nadzory autorskie i inwestorskie robót drogowych.
- Organizuje: konferencje • sympozja • seminaria • wystawy • kursy szkoleniowe • wyjazdy naukowo-techniczne.
- Wydaje: zeszyty naukowo-techniczne w seriach • wydawnictwa okolicznościowe na zamówienie.

www.sitk.org.pl

Instytut Badawczy Dróg i Mostów (IBDiM)

✉ ul. Instytutowa 1
03-302 Warszawa

☎ 22 814 50 25

☎ 22 814 50 28

@ ibdim@ibdim.edu.pl

IBDiM jest wiodącą polską placówką naukową zajmującą się problematyką infrastruktury komunikacyjnej.

Zajmujemy się m.in.:

- materiałami, diagnostyką, konstrukcjami drogowymi i mostowymi,
- podłożem gruntowym, fundamentami,
- bezpieczeństwem ruchu, hałasem,
- ekonomiką.

www.ibdim.edu.pl

TITAN POLSKA Sp. z o.o.

✉ ul. Miłkowskiego 3/801
30-349 Kraków

☎ 12 255 59 00

☎ 12 255 59 07

@ biuro@titan.com.pl

TITAN POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie to działający od 2002 r. oficjalny przedstawiciel niemieckiej firmy Friedrich Ischebeck GmbH. Oferujemy nowoczesne rozwiązania wykorzystywane przez budownictwo inżynieryjne i specjalne, wśród których można wyodrębnić trzy zasadnicze gałęzie:

- rozwiązania geotechniczne według unikatowego systemu TITAN do iniekcyjnych mikropali, kotew i gwoździ gruntowych;
- innowacyjne systemy aluminiowych deskowań i konstrukcji wsporczych o wysokiej wydajności stosowania;
- kompletne systemy szalunków wykopowych do zastosowań w różnorodnych warunkach technicznych.

www.titan.com.pl

MKM Kruszywa Sp. z o.o.

✉ ul. Krzywa 13B
34-400 Nowy Targ

☎ 18 287 37 29

☎ 18 533 07 09

@ biuro@mkm-kruszywa.pl,
zwirownia@mkm-kruszywa.pl

MKM Kruszywa
Sp. z o.o.

Zwirownia Nowa Biała, będąca własnością spółki MKM Kruszywa Sp. z o.o., wydobywa i przerabia kruszywa o bardzo wysokich parametrach fizykomechanicznych, odpornych na działanie czynników atmosferycznych, czyste ekologicznie. Produowane kruszywa mają szerokie zastosowanie w drogownictwie, budownictwie, tworzeniu małej architektury oraz w produkcji betonów. Posiadany potencjał produkcyjny daje możliwość produkcji kruszyw według indywidualnego zapotrzebowania klienta.

www.mkm-kruszywa.pl

WOD-KAN Consulting Kuliczkowski Andrzej

✉ ul. Obrońców Westerplatte 18/10
25-120 Kielce

☎ +48 600 328 459

@ akuli@wp.pl

Prof. dr hab. inż. Andrzej Kuliczkowski oferuje m.in.:

- ocenę stanu technicznego przewodów kanalizacyjnych badanych metodą CCTV,
- ekspertyzy konstrukcyjne przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych z oceną ich współczynnika bezpieczeństwa,
- dobór optymalnych bezwykopowych technologii napraw, uszczelnień, renowacji, rekonstrukcji i wymian przewodów infrastruktury podziemnej.